

*До разової спеціалізованої вченої ради
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

РЕЦЕНЗІЯ

доктора філософії з права Каторкіна Р.А. на дисертацію Борисенко Тетяни Володимирівни «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Вивчення поданих Борисенко Т.В. матеріалів дисертації дає підстави стверджувати, що виконане авторкою дослідження є достатньо значимим і зорієнтоване на вирішення важливих проблем кримінального права.

Оцінюючи роботу в цілому, можна констатувати, що дисертант досягла поставлених перед собою цілей та завдань. Дисертацію виконано на належному науковому рівні.

24 лютого 2022 року російська федерація цинічно, під видом пересування власних військ на прикордонних з Україною територіях, розв'язала широкомасштабну війну проти нашої держави.

В умовах широкомасштабної війни законодавець був змушений переглянути чинний КК України на предмет достатньої захищеності найбільш важливих суспільних відносин, адже щоденні варварські дії держави-агресора стали потужним детермінантом поширення комплексу деліктів. Як наслідок, лише за період з березня по квітень 2022 року було прийнято 13 нормативно-правових актів, що вносили зміни до закону про кримінальну відповідальність. Подекуди через оперативність прийняття рішень щодо внесення змін до чинної редакції КК України на практиці виникали певні колізії та прогалини в законодавстві, проте загалом саме така оперативність дозволила уникнути істотного погіршення криміногенної обстановки всередині держави.

Серед законодавчих новел можна виділити і включення до КК України ст. 201-1 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» на підставі Закону України від 24.03.2022 № 2155-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги».

Без сумніву, рішення щодо включення цієї норми до закону про кримінальну відповідальність є виправданим, адже на практиці гуманітарна допомога не завжди доходить до осіб, які її потребують, через протиправні дії тих, хто її розпродує або використовує в інший незаконний спосіб. Про поширеність таких випадків свідчать статистичні дані Офісу Генерального прокурора, згідно яких за 2022-2025 роки за ст. 201-2 КК України зареєстровано 775 кримінальних правопорушень (у 144 із ним особам повідомлено про підозру). Крім того, через низку факторів вказаним деліктам властивий високий рівень латентності, що свідчить про те, що реальний стан справ щодо поширеності цих кримінальних правопорушень ще гірший.

Основою дисертаційного дослідження стали наукові праці таких вчених, як О.М. Боднарук, О.О. Дудоров, Д. В. Каменський, О.В. Кришевич, Р.О. Мовчан, О.К. Марін, С.І. Спільник, А. О. Шаповалова, А.В. Шевчук та ін.

Не дивлячись на це, на науковому рівні досі не вироблено уніфікованої позиції щодо напрямів модернізації чинної редакції ст. 201-2 КК України. Також доречно зазначити, що відповідні наукові розробки стосуються переважно окремих питань кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, тоді як спеціальні комплексні дослідження, присвячені кримінально-правовій характеристиці цього кримінального правопорушення, майже не проводились.

Враховуючи викладене можна з впевненістю стверджувати, що обрана Борисенко Т.В. тема є досить актуальною та своєчасною.

Зв'язок дисертаційного дослідження з програмами, темами і планами. Робота виконана відповідно до програм, тем та планів, затверджених на загальнодержавному та відомчому рівнях, що підтверджує значимість даного дисертаційного дослідження.

Мета і задачі дослідження сформульовані належним чином, відповідно до теми дослідження. У роботі належним чином визначені об'єкт і предмет дослідження.

Методи дисертаційного дослідження, які обрані та застосовані авторкою, відповідають предмету дослідження.

Емпірична база дослідження забезпечується результатами вивчення статистичних даних Єдиного державного реєстру судових рішень та Офісу Генерального прокурора України. Це підтверджує належний рівень обґрунтованості висновків і пропозицій, сформульованих у результаті проведеного дисертаційного дослідження.

Структура роботи відповідає темі дисертаційного дослідження, його меті та задачам.

Публікації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено у 12 наукових публікаціях, серед яких 4 статті, опубліковані у фахових виданнях України та 8 тез-доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях.

У висновках дисертантка наводить свої пропозиції щодо внесення змін до кримінального законодавства у сфері незаконного використання гуманітарної допомоги. Зроблені авторкою висновки обґрунтовані та витікають із змісту самої дисертаційної роботи. В цілому, слід підтримати основні положення дисертації, що виносяться на захист.

Викладені в дисертації основні положення щодо постановки проблеми та шляхів її вирішення переконують у тому, що порушені питання є теоретично й практично важливими, а також зумовлюють потребу в подальших наукових дослідженнях у цьому напрямі.

Оцінюючи дисертаційне дослідження загалом, можна дійти висновку, що воно розвиває та поглиблює сучасні концептуальні уявлення про кримінально-правове регулювання незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Разом з тим, слід визначити **окремі зауваження** щодо даного дисертаційного дослідження, які можуть стати предметом для наукової дискусії під час захисту дисертації. Зокрема:

1. Недостатньо досліджено елементи об'єктивної сторони вказаного кримінального правопорушення, зокрема не розкрито повною мірою всі ознаки діяння, наслідки та причинно-наслідковий зв'язок.

2. У дисертаційному дослідженні не розкривається питання зарубіжного досвіду законодавчого регулювання кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Натомість, саме врахування законодавчих норм інших держав – один з найефективніших способів розробки ґрунтовних пропозицій із модернізації вітчизняного КК України.

3. У підрозділі 1.2. «Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» авторкою не визначені чіткі критерії (фактори), яким має відповідати акт делінквентної поведінки для того, щоб закріплення кримінальної відповідальності за їх вчинення було соціально обумовленим кроком з боку законодавця.

Зазначені вище зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження. Наведені зауваження мають сприяти науковій дискусії під час публічного захисту дисертації.

Дисертація Борисенко Тетяни Володимирівни на тему: «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» є самостійним та завершеним науковим дослідженням, яке містить науково обґрунтовані положення та результати, які розв'язують поставлені цілі та задачі. Дисертанткою отримано наукові результати, що становлять вагомий внесок у вдосконалення кримінально-правового регулювання незаконного використання гуманітарної допомоги.

Виходячи з викладеного, дисертація на тему: **«Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги»** відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 із змінами, а її авторка – Борисенко Тетяна Володимирівна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

**Науковий співробітник Навчально-наукової
лабораторії дослідження проблем
забезпечення прав осіб, які постраждали
від війни**

**Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії з права**

Роман КАТОРКІН

Підпис Каторкіна Р.А. засвідчую:

Проректор

**Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України**

Олександр ЮНІН